

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízdila a soudkyň JUDr. Milady Tomkové a JUDr. Kateřiny Šimáčkové v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 2. 2011, č. j. 310/11, proti rozhodnutí žalované ze dne 15. 2. 2011, č. j. 310/11, a proti rozhodnutí žalované ze dne 16. 2. 2011, č. j. 310N/11, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 3. 2011, č. j. 5 A 37/2011 - 8,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Návrh na přikázání žaloby jinému správnímu soudu z důvodu vhodnosti **se odmítá**.

III. Žalované **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalobce se podáním ze dne 19. 2. 2011 domáhal přezkumu rozhodnutí žalované České advokátní komory ze dne 2. 2. 2011, č. j. 310/11 (dále také „první rozhodnutí žalované“), kterým byl žalobci určen JUDr. Aleš Doubek, advokát, z důvodů stanovených v ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“), jenž považoval za nezákonné z důvodu jeho neurčitosti, nepřesného označení advokáta a jeho rozpornosti se žádostí, což ohrožuje jeho postavení v řízení před Ústavním soudem. Dále se žalobce domáhal přezkumu rozhodnutí žalované ze dne 15. 2. 2011, č. j. 310/11 (kterým bylo rozhodnutí o určení advokáta ze dne 2. 2. 2011, č. j. 310/11, zrušeno; dále také „druhé rozhodnutí žalované“) a rozhodnutí žalované

ze dne 16. 2. 2011, č. j. 310N/11 (kterým byl žalobci určen nový advokát - Mgr Jan Lehký; dále také „třetí rozhodnutí žalované“).

Podáním ze dne 21. 2. 2011 žalobce žádal přiznání odkladného účinku žalobě vůči rozhodnutí žalované ze dne 15. 2. 2011, č. j. 310/11, neboť mu hrozí vážná újma v podobě nezákonnosti tohoto rozhodnutí, ale i neexistence jeho zastoupení v řízení před Ústavním soudem. Přiznáním odkladného účinku žalobě bude muset advokát Doubek žalobci zajistit na vlastní náklady zastoupení.

Součástí zásilky vztahující se k předmětnému případu je i žalobcovo Prohlášení ze dne 20. 2. 2011 o osobních majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, ve kterém uvedl, že není zaměstnán ze zdravotních důvodů a že nemá příjem z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr ani z podnikání a z jiné samostatně výdělečné činnosti, jakož i příjmy z hmotného a sociálního zabezpečení. V Prohlášení v bodu X. Jiné uvedl, že pobírá hmotnou podporu dle zákona č. 111/2006 Sb., „*přiznané II 11 a X. navíc doloženo níže a listinami u správce soudních poplatků (Spr 362/10)*“. Žalobce prohlásil, že uvedené údaje jsou pravdivé a že nezamlčel žádné okolnosti, které by mohly mít vliv na rozhodování soudu o osvobození od soudních poplatků, o které výslovně žádá. Součástí prohlášení je ústřižek Poštovní poukázky typu B, podle níž žalobce dostal dne 15. 12. 2010 dávku ve výši 6026 Kč.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 7. 3. 2011, č. j. 5 A 37/2011 - 19, zamítl žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků. V odůvodnění uvedl, že žalobce byl v řízeních před městským soudem opakovaně osvobozován od soudních poplatků pro jeho nemajetnost, o které nepochybuje soud ani v předmětném případě. Městský soud v Praze je však toho názoru, že existuje jiný důvod pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků, neboť žalobce institut osvobození od soudních poplatků zneužívá k další účelové aktivitě před správními soudy a Ústavním soudem, která nesvědčí o snaze žalobce o vyřešení sporné věci nebo o tom, že by žalobce vzal na vědomí předcházející rozhodnutí soudů v obdobných věcech, čímž je jeho následná aktivita předem odsouzena k nezdaru. Městský soud v Praze u žalobce eviduje 111 žalob (80 nevyřízených), v naprosté většině napadající rozhodnutí žalované, případně její nečinnost či její nezákonný zásah. Tyto spory vycházejí ze žádosti o bezplatnou právní službu podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii pro podání ústavní stížnosti proti rozhodnutím civilních a správních soudů. Spory mají stereotypní průběh, kdy žádosti o určení advokáta žalovaná vyhoví, na stanovené podmínky však žalobce odmítá přistoupit a nehodlá s ustanoveným advokátem spolupracovat. Advokát požádá žalovanou o zrušení určení, čemuž žalovaná vyhoví.

Proti rozhodnutím žalované podává žalobce žaloby, které vzápětí následuje návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu, dále se domáhá oprav zřejmých nesprávností v jednotlivých rozhodnutích soudu (zejména v údaji o sídle žalované), opakovaně uplatňuje námitky místní nepříslušnosti Městského soudu v Praze, zpochybňuje doručování (ačkoli písemnost prokazatelně obdržel), nesouhlasí s rozhodováním bez nařízení jednání (ačkoli zároveň uvádí, že mu jeho poměry neumožňují cestu do Prahy a účast na nařízeném jednání). Samotný údaj o množství sporů nesvědčí podle názoru soudu o samoúčelnosti postupu žalobce, podstatným je naopak způsob, jakým žalobce vede spory.

Ve věci vedené před Městským soudem pod sp. zn. 5 A 88/2010 soud neosvobodil žalobce s tím, že jeho žaloba je zjevně neúspěšná, neboť brojí proti rozhodnutí, kterým žalovaná žalobci vyhověla, a pouze polemizuje s podmínkami stanoveným zákonem. Kasační stížnosti v předmětné věci zamítl Nejvyšší správní soud rozsudkem č. j. 6 Ads 107/2010 - 47 ze dne 18. 11. 2010. Žalobce byl v této věci vyzván k úhradě soudního poplatku, proti čemuž žalobce brojil další stížností, o níž nebylo doposud rozhodnuto. Ačkoli soudy obou stupňů daly žalobci najevo, že nemůže být osvobozen od soudního poplatku, žalobce s tímto přístupem soudů opětovně nesouhlasí.

Ve věci vedené před Městským soudem pod sp. zn. 5 A 188/2010 zaslal soud žalobci dne 7. 12. 2010 usnesení ze dne 3. 12. 2010 (o nepřiznání odkladného účinku žalobě, jež omylem vložil do obálky typu III.), písemnost byla soudu vrácena, neboť ji nebylo možné vložit do schránky. Žalobce následně namítl neúčinnosti doručení této písemnosti, proto ji soud žalobci opětovně zaslal v obálce typu I., jenž žalobce převzal dne 30. 12. 2010. Vzápětí však žalobce podal návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu u námitky neúčinnosti doručení s odůvodněním, že potřebuje sdělit, kdy usnesení nabylo právní moci. Usnesením ze dne 21. 1. 2010 Městský soud v Praze zamítl návrh na vyslovení neúčinnosti doručení, vzhledem k tomu, že při prvním pokusu zásilka nebyla žalobci doručena, neboť než byla doručena vyvěšením na úřední desce, žalobce se ozval a soud mu ji opětovně doručil; i proti tomuto usnesení podal žalobce další kasační stížnost. Podle názoru Městského soudu v Praze tak žalobci nejde o věc samu nebo o to, zda mu soud v jednotlivých fázích řízení vyhověl či nikoli. Hlavním zájmem žalobce je úsilí o nespecifikovanou formální procesní čistotu, k jejímuž nastolení žalobce využívá všech dostupných procesních prostředků, kterým nelze z formálního hlediska ničeho vytknout, na druhou stranu nejsou v souladu se smyslem soudního řízení.

V předmětné věci se žalobce domáhá přezkumu 3 rozhodnutí žalované. Dvě z nich jsou rozhodnutí o určení advokáta; správní soudy v těchto věcech žalobci daly najevo, že předmětné žaloby nemohou být úspěšné - usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 6. 2010, č. j. 5 A 88/2010 - 14, usnesení téhož soudu ze dne 6. 1. 2011, č. j. 9 A 210/2010 - 19; kasační stížnost proti prvému z nich zamítl Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 18. 11. 2010, č. j. 6 Ads 107/2010 - 47. První napadené rozhodnutí žalované o určení advokáta navíc v mezidobí již bylo zrušeno rozhodnutím žalované ze dne 15. 2. 2011. Městský soud v Praze poukazuje na své usnesení ze dne 10. 12. 2010, č. j. 5 A 282/2010 - 9, kde žalobci osvětlil, proč nelze v rámci správního soudnictví přezkoumávat zrušené rozhodnutí.

Rozhodnutí žalované ze dne 15. 2. 2011 je pro žalobce negativní, takže samoúčelnost žaloby tu není zjevná. Přesto se však jedná o žalobu podobného charakteru, neboť rozhodnutím žalované ze dne 16. 2. 2011 byl žalobci určen nový advokát. Žalobci tak dle mínění soudu nejde o ochranu jeho práv, ale o samotné zpochybňování jakéhokoli rozhodnutí žalované, ať se žalobce dotýká či nikoli a bez ohledu na názory soudů, kterých se mu v četných řízeních již dostalo.

Předmětná rozhodnutí žalované navíc byla vydána pro řízení o ústavní stížnosti, ve které se žalobce domáhá přezkumu rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne

18. 11. 2010, č. j. 6 Ads 107/2010 – 47, kterým byla zamítnuta kasační stížnost žalobce proti jeho neosvobození ve věci vedené před tímto soudem pod sp. zn. 5 A 88/2010.

Smyslem řízení vedených žalobcem a jeho jednotlivých návrhů je samotné vedení sporu s účelovými obstrukcemi včetně poukazování na domnělé vady postupu soudu; původní předmět řízení ustupuje do pozadí a motivací pro další proces je vedení samotného procesu. Soud neupírá žalobci právo napadat úkony správního orgánu, nelze však odhlížet od způsobu, jakým tak žalobce činí. Pokud se žalobce hodlá svých práv ve výše uvedeném rozsahu a stejným způsobem domáhat i nadále, je třeba po něm požadovat hrazení soudního poplatku. Vzhledem k počtu žalobcem vedených řízení a k samoúčelné povaze některých procesních návrhů Městský soud v Praze je toho názoru, že žalobcovu žádost o osvobození je nutné považovat za zneužití institutu osvobození od soudního poplatku. Odklon od předcházejícího přístupu (dřívějšího přiznávání osvobození od soudních poplatků) soud odůvodnil stoupajícím počtem sporů iniciovaných žalobcem, jejich samoúčelným charakterem a následným postupem žalobce.

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti výše uvedenému usnesení Městského soudu v Praze kasační stížnost ze dne 7. 4. 2011. Uvedl, že užití minulého času soudem v odůvodnění rozhodnutí značí, že soud považuje toto rozhodnutí za konečné, což znemožňuje přístup k soudu. Stěžovatel osvobození od soudních poplatků častěji nezneužívá, neboť zde nejsou rozhodnutí soudů, které by mu opakovaně z důvodu zjevné neúspěšnosti nevyhověly. Nikdo není povinen přistoupit na podmínky určení advokáta, které jsou projevem libovůle žalované; nelze proto hovořit o bezúspěšnosti, ale je nutné věc meritorně posoudit a rozhodnout. Nikomu není zakázáno mít špatné mínění o ustanoveném advokátovi a stěžovatel tak nečiní stereotypně. Městský soud v Praze o stěžovateli uvedl pouze „povídačky“ bez posouzení konkrétních okolností případu. Soud nesmí stěžovatele ponižovat tím, že poukazuje na jeho postup v jiných řízeních. Soud navíc žalobci v řízení vedeném pod sp. zn. 5 A 188/2010 nesdělil den, kdy nabylo právní moci rozhodnutí ze dne 11. 2. 2011. Soud nesmí uvádět stěžovatele v omyl, protože pokud je „formální procesní čistota“ nezbytnou součástí soudního řízení v právním státě, Městský soud v Praze by např. neodpustil zmeškání lhůty k podání opravného prostředku o jediný den; soud tak stěžovateli dává najevo, že ho nebaví vést řízení v obdobných stěžovatelových věcech. Soud dále dle stěžovatele nesmí uvádět v omyl v části odůvodnění týkající se možnosti přezkoumávat zrušené rozhodnutí, protože žaloba ze dne 19. 2. 2011 neobsahuje polemiku s tímto rozhodnutím. Judikáty nejsou precedenty a nemají sílu zákona. Ačkoli soud uvádí, že se odklání od judikatury, nespecifikuje od které. Soudu se nechce soudit podle práva, což způsobuje nezákonnost postupu žalované, jenž je předmětem bezpočtu žalob. Mezi náklady soudního řízení patří i poštovné, papír, inkoust, uhlový papír, tužky, které nejsou pro osobu v hmotné nouzi bagatelní. Soud v neposlední řadě porušil prostředek předběžné ochrany, neboť nevydal rozhodnutí o odkladném účinku žaloby.

Stěžovatel proto uzavírá, že kasační stížnost proti rozhodnutí, jímž se negativně upravilo vedení řízení, není podle ustanovení § 104 odst. 3 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), přípustná. Stěžovatel namítá nicotnost usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 3. 2011, č. j. 5 A 37/2011 - 8, domáhá se jeho zrušení a přikázání žaloby jinému krajskému soudu z důvodu vhodnosti.

Nejvyšší správní soud hodnotí kasační stížnost jako přípustnou, neboť byla podána osobou oprávněnou (ustanovení § 102 s. ř. s.), opírá se převážně o důvody uvedené v ustanovení § 103 s. ř. s., a není nepřípustná ani z jiných důvodů plynoucích z ustanovení § 104 s. ř. s.

Na okraj pak Nejvyšší správní soud ještě uvádí, že stěžovatelův názor o nepřípustnosti kasační stížnosti proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků je nesprávný. Soud zde odkazuje na svou rozhodovací praxi (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 - 97, všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), podle které rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků nelze podřadit pod rozhodnutí podle ustanovení § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení), neboť tímto rozhodnutím se rozhoduje o podstatném procesnímu právu účastníka řízení.

Nejvyšší správní soud v posuzované věci nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy je předmětem kasačního přezkumu usnesení, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by totiž trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku či na podmínce povinného zastoupení znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77).

Nejvyšší správní soud proto přistoupil k posouzení kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a důvody kasační stížnosti. Námitkami kasační stížnosti se bude zdejší soud zabývat v pořadí, v jakém byly uvedeny v rekapitulační části tohoto rozsudku. Vzhledem k tomu, že stěžovatel neoznačil, pod které důvody ve smyslu ustanovení § 103 s. ř. s. podřazuje své kasační námitky, zdejší soud je posoudí podle jejich obsahu (srov. usnesení zdejšího soudu č. j. 1 As 7/2004 - 47 ze dne 18. 3. 2004). Námitky míří do právního posouzení podmínek pro osvobození od soudního poplatku, jedná se tedy o důvod upravený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., popřípadě do srozumitelnosti napadeného usnesení městského soudu, jež může zakládat důvod kasační stížnosti upravený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou a zamítl ji.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Aby mohl být účastník osvobozen od soudního poplatku podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., musí být splněny tyto tři předpoklady: (a) účastník musí doložit, že nemá dostatečné prostředky, (b) musí podat žádost o osvobození od soudních poplatků, a (c) soud nesmí dospět k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný. Mimo ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. se dílčím způsobem aplikuje rovněž ustanovení § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen „o. s. ř.“), za použití ustanovení § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a

sociální poměry. Citované ustanovení o. s. ř. pamatuje rovněž na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole.

K podmínkám, za nichž soud může žadateli upřít dobrodiní osvobození od soudního poplatku v kontextu uvedených právních úprav, zaujal již názor i Nejvyšší správní soud, a to v rozsudku ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, v němž uvedl: *„Nejvyšší správní soud předně uvádí, že zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř. výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým městský soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu.“*

V posuzované věci nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků Městským soudem v Praze proto, že soud vyhodnotil okolnosti, za nichž stěžovatel uplatňuje u soudu svá práva a za nichž vede spory s Českou advokátní komorou, jako projev svévolného uplatňování práva.

Nejvyšší správní soud souhlasí s hodnocením Městského soudu v Praze ohledně toho, že stěžovatel zneužívá institutu osvobození od soudních poplatků, aby mohl účelově nadále vést zjevně bezúspěšné spory.

Uvedl-li městský soud v odůvodnění svého rozhodnutí, že stěžovatel podává také žaloby proti rozhodnutím žalované, kterým bylo jeho žádostem vyhověno a advokát určen, přičemž podle soudu de facto polemizuje se stanovenými podmínkami vyplývajícími ze zákona, byl tento postup Městského soudu v Praze namístě, neboť pouze obecně (bez vztahu ke konkrétní věci a bez konstatování správnosti a zákonnosti jednotlivých rozhodnutí žalované) charakterizoval procesní postup stěžovatele za účelem posouzení, zda stěžovatel postupuje jím zvoleným procesním způsobem z určitého, relevantního a ospravedlnitelného důvodu, nebo zda jen účelově vede „spory pro samotné spory“, jejichž vedení je mu umožněno prostřednictvím přiznávání osvobození od soudních poplatků.

Při rozhodování o přiznání či nepřiznání osvobození od soudních poplatků Městský soud v Praze správně přihlížel k dalším okolnostem případu, nejen k majetkové situaci stěžovatele.

Nejvyšší správní soud odkazuje na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, podle kterého *„V této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní*

úpravy soudních poplatků, od nějž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nález Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08.“

Mají-li soudní poplatky zajistit výše uvedenou regulační funkci, musí soudy kromě majetkové situace účastníka řízení zohlednit i další okolnosti případu, např. v podobě procesního postupu daného účastníka v předmětném řízení, případně v dalších jím vedených řízení před tímto soudem. Jak bylo shora uvedeno, Nejvyšší správní soud již vyslovil, že součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žalobce je také úvaha, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem (srov. shora citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Jakýkoli jiný závěr by byl v rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení mohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu i za okolností, jež svědčí o svévoli či šikanóznímu výkonu práva anebo ústícímu neúspěšnosti návrhu.

Nejvyšší správní soud si je vědom judikatury Ústavního soudu, z níž vyplývá, že určení advokáta Českou advokátní komorou považuje Ústavní soud pro účely povinného zastoupení pro řízení před Ústavním soudem za naplnění ústavně zaručeného práva na právní pomoc (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 1998, sp. zn. III. ÚS 296/97, sv. 10/1998, č. 20, str. 409 Sb. ÚS, a rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 47/2009 - 16 ze dne 17. 7. 2009, publikovaný pod č. 1925/2009 Sb. NSS). Vzhledem k tomu, že určení advokáta je pro nemajetné osoby primárním naplněním práva na právní pomoc pro řízení před Ústavním soudem, a tedy i předpokladem přístupu k Ústavnímu soudu, je tedy nutné postupovat při posouzení dané žaloby navýsost obezřetně.

Jak si Nejvyšší správní soud ale ověřil, byla předmětná ústavní stížnost, k jejímuž sepsání byl určen advokát napadeným rozhodnutí žalované, odmítnuta Ústavním soudem usnesením ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. II. ÚS 289/11 (dostupný na http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx) pro neodstraněné vady. V posuzované věci tedy bylo předmětné určení advokáta žalovanou již fakticky konzumováno a nehrozí tak, že by se stěžovatel ocitl bez ochrany svých práv a oprávněných zájmů v řízení před Ústavním soudem.

Ve svém důsledku tedy stěžovatel nadále předmětnou žalobou brojí proti rozhodnutím žalované i za situace, kdy první rozhodnutí žalované ze dne 2. 2. 2011 bylo žalovanou zrušeno a kdy jakékoli meritorní rozhodnutí správních soudů není způsobilé jeho právní sféru jakýmkoli způsobem ovlivnit.

Za tohoto faktického stavu a s přihlédnutím k okolnostem, kterými se Městský soud v Praze vyčerpávajícím způsobem zabýval, je závěr ohledně účelovosti stěžovatelových procesních postupů namístě. Kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. proto nebyl naplněn.

Uvedení minulého času v odůvodnění napadeného rozhodnutí není nezákonné, neboť městský soud pouze adekvátními jazykovými prostředky popsal průběh předmětného řízení a postup stěžovatele v obdobných věcech proti žalované u tohoto soudu. Z použití minulého času tak nelze dovozovat nezákonnost napadeného rozhodnutí nebo to, že městský soud považuje napadené rozhodnutí za konečné ve věci; naopak městský soud bude po rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o této kasační stížnosti nadále pokračovat dle s. ř. s.

Namítá-li stěžovatel, že mu nejsou známa rozhodnutí soudů ohledně toho, že se svých práv domáhá bezúspěšně, Nejvyšší správní soud musí poukázat např. na svůj rozsudek ze dne 18. 11. 2010, č. j. 6 Ads 107/2010 - 47, nebo na rozsudek ze dne 29. 6. 2011, č. j. 6 Ads 77/2011 - 34, které se k otázce osvobozování stěžovatele v řízeních o žalobách proti žalované opakovaně vyjadřují a jejichž odůvodnění stěžovatel patrně odmítá akceptovat.

Podmínkou pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků – jak Nejvyšší správní soud výše uvedl – navíc není to, že bylo o předcházejících obdobných žalobách téže osoby záporně meritorně rozhodnuto, ale naopak jím je posouzení veškerých procesních kroků takovéto osoby ve všech řízeních z hlediska způsobu uplatňování práv touto osobou, byť by tato řízení ještě probíhala či byla ukončena z procesních důvodů.

Vzhledem k „tvořivé činnosti“ stěžovatele ohledně vytváření a označování opravných prostředků, jež zahrnuje „kasační stížnosti“; „kasační stížnosti nikoli striktně dle zákona“; „podání opravného prostředku připuštěného v odůvodnění rozhodnutí soudu (fakticky a správně byla krajským soudem připuštěna kasační stížnost), zároveň s vyloučením kasační stížnosti z důvodu její nepřípustnosti“; „návrhy na změnu usnesení“; „návrhy na změnu odůvodnění“; „návrh na kasaci rozhodnutí soudu“ apod., kterými mnohdy stěžovatel napadá i rozhodnutí krajských soudů, jimiž mu bylo fakticky vyhověno (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 4. 2011, č. j. 6 Ads 25/2011 - 51), není vyloučeno, že meritorní rozhodnutí bude v jakékoli stěžovatelově věci vydáno až za velmi dlouhý časový úsek. Čekání při posuzování procesních podmínek řízení do doby, než bude v první stěžovatelově věci meritorně rozhodnuto, by vedlo jen k průtahům v řízení (jež jsou již nyní stěžovatelem v jeho věcech bezdůvodně opětovně namítány) a k naprostému znepřehlednění řízení, neboť předmět jednotlivých řízení stěžovatel postupně v řadě případů mění.

Již tento procesní postup stěžovatele, který je znám Nejvyššímu správnímu soudu z jeho činnosti, dostatečně odůvodňuje závěr městského soudu o účelovosti stěžovatelova postupu bez úsilí dobrat se merita věci. Faktické vyčkávání na meritorní rozhodnutí či automatické osvobozování od placení soudních poplatků by dle názoru Nejvyššího správního soudu vedlo jen k faktické podpoře stěžovatele v jeho další bezúspěšné a účelové činnosti, neboť by nebyl vystavován negativním důsledkům v podobě nutnosti hradit soudní poplatek či zastavení řízení z důvodu jeho nezaplacení.

Snáší-li stěžovatel argumentaci ohledně toho, že nikdo není povinen postupovat v souladu s nezákonným rozhodnutím žalované a že nikomu není zakázáno nedůvěřovat

určenému advokátovi, není v dané věci tato argumentace příléhavá. Jak bylo výše Nejvyšším správním soudem doloženo, tak v posuzované věci přezkum všech rozhodnutí žalované postrádá smyslu, neboť v mezidobí již bylo Ústavním soudem rozhodnuto o ústavní stížnosti, pro kterou stěžovatel žádal od žalované určení advokáta. Navíc se ani nejedná o řádnou kasační námitku, neboť kasační stížnost může směřovat proti rozhodnutím vydaným v předmětném řízení a má být ve smyslu ustanovení § 103 s. ř. s. odůvodněna skutečnostmi majícími původ v předmětném řízení. Předmětem nynějšího přezkumu je rozhodnutí městského soudu o nepřiznání osvobození od soudních poplatků; Nejvyšší správní soud proto může přezkoumat pouze to, zdali toto rozhodnutí městského soudu o procesní otázce je v souladu se s. ř. s. či nikoli. Za daného stavu se však stěžovatel nemůže domáhat toho, aby se Nejvyšší správní soud vyjádřil k otázce, zda při určení advokáta bylo ze strany žalované postupováno zákonně.

Nejvyšší správní soud musí poukázat na to, že stěžovatel touto námitkou de facto podporuje argumentaci městského soudu ohledně zjevné účelovosti a bezúspěšnosti stěžovatelova postupu, neboť z ní plyne to, že stěžovatel nesouhlasí s „podmínkami“ určení advokáta (první a třetí rozhodnutí žalované), ačkoli jeho žádosti bylo žalovanou vyhověno. Jestliže se stěžovatel nehodlá smířit s podmínkami ustanovení advokáta, advokátům obecně nedůvěřuje (jak např. vyplývá z jeho podání ve věci vedené před zdejším soudem pod sp. zn. 6 Ads 144/2010) a odmítá s nimi spolupracovat, svědčí to jen o tom, že stěžovatel bude brojit proti jakékoli činnosti žalované, byť by mu bylo ve všem fakticky vyhověno.

Nejvyšší správní soud v tomto směru musí poukázat na fakt, že pokud systém zakotvuje jedinci nějaké právo (zde právo na určení advokáta), nesmí být toto právo jedincem zneužíváno. Subjektivní práva jednotlivce končí tam, kde začínají subjektivní práva jiného subjektu. Pokud stěžovatel splňuje podmínky zákona o advokacii a je mu advokát rozhodnutím žalované určen, měl by tohoto určení řádným způsobem využít v podobě náležité, rychlé a etické spolupráce s určeným advokátem, aby tak naplnil smysl tohoto určení a dosáhl efektivní ochrany svých práv v příslušném řízení, pro něž byl advokát žalovanou určen. Určený advokát se nestává „otrokem“ stěžovatele, jenž musí splnit veškeré jeho pokyny, byť o jejich smysluplnosti či zákonnosti by důvodně pochyboval. Advokát určený žalovanou naopak musí posoudit danou osobou zvolený postup a vysvětlit jí její možnosti, případně navrhnout správný postup. Pokud stěžovatel odmítá toto reflektovat, s advokáty programově nespolupracuje a hledá pochybení na straně druhých, nelze toto žalované klást k tíži. Jestliže chce stěžovatel v tomto postupu pokračovat, musí počítat s tím, že soudy mu nebudou přiznávat osvobození od soudních poplatků, neboť účelem tohoto institutu není vytvořit podmínky pro to, aby se vedly soudní spory pro soudní spory.

Nejvyšší správní soud v tomto směru nemůže odhlédnout od toho, že žalovanou určení advokáti v tomto případě měli stěžovatele zastupovat v řízení před Ústavním soudem o ústavní stížnosti směřující proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, ve kterém se vyjadřoval k obdobné situaci (neosvobození stěžovatele v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované, kterým byl stěžovateli určen advokát). Stěžovatel tak vytváří „navazující kruh správních a soudních řízení“, kdy žádá po žalované pro příslušné soudní řízení určení advokáta (se kterým následně odmítá spolupracovat), toto určení napadne

žalobou dle s. ř. s., soudní řízení „dotáhne“ k Ústavnímu soudu, pro které opětovně žádá po žalované další určení advokáta, jež může napadnout další žalobou dle s. ř. s. a celý postup takto zopakovat. Prvotní impuls a důvod pro takovýto postup stěžovatele se proto naprosto ztrácí v souborných podáních stěžovatele a ve vedení nepřeberných sporů, o jejichž objektivním smyslu lze důvodně pochybovat.

Pokud stěžovatel brojí proti tomu, že se advokát může zapírat z důvodu jeho neurčitého vymezení žalovanou, ačkoli s ním fakticky komunikuje, že není přesně vymezen rozsah právních služeb, ačkoli všechny dotčené subjekty vyjma stěžovatele tomuto rozsahu bez problémů rozumějí, že nemůže advokátovi udělit plnou moc, ačkoli si pro její udělení klade nepřípustné podmínky dehonestující příslušného advokáta, svědčí to o tom, že pouze účelově hledá důvody pro to, aby mohl vytvářet další spory.

Nesouhlasí-li stěžovatel s tím, že městský soud poukázal na jeho procesní aktivitu i v jiných řízeních, Nejvyšší správní soud musí konstatovat, že pouze prostřednictvím popisu činnosti stěžovatele i v jiných řízení mohl městský soud řádně vyhodnotit, zdali je ze strany stěžovatele v předmětných řízeních postupováno účelově či nikoli. To, jestli stěžovateli v jiných řízeních vyměřil soudní poplatek a poučil ho o možnosti žádat o osvobození od soudních poplatků nebo že mu nesdělil datum nabytí právní moci určitého rozhodnutí, je v tomto směru irelevantní.

Poukazuje-li stěžovatel na to, že i soudy by postupovaly „formálně procesně čistě“, není ani tato argumentace správná. Soudy vůči stěžovateli musí postupovat plně v souladu se s. ř. s., a proto by např. byla odmítnuta opožděná kasační stížnost. Na druhou stranu nesmí vůči stěžovateli postupovat přepjatě formalisticky, tj. takovým způsobem, kdy formální aplikací zákona je popírán jeho význam a smysl. Formální procesní čistota proto nesmí být v materiálním právním státě, kterým Česká republika je, uplatňována. To se v daném případě také nestalo, neboť Městský soud v Praze se s danou věcí stěžovatele řádným a včasným způsobem zabýval.

Městský soud v Praze neuvedl stěžovatele v omyl tím, když mu vysvětlil, že v mezidobí zrušené rozhodnutí nemůže správní soud zrušit. Naopak tento názor vyplývá ze samotné logiky věci - nelze dvakrát zrušit totožné rozhodnutí - a je přijímán soudní judikaturou (usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 1. 2006, č. j. 7 Ca 226/2003 - 35, usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 2. 2007, č. j. 62 Ca 44/2006 - 121, usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2005, č. j. 7 A 111/2002 - 70). Polemizovat s tímto přístupem je naopak podle názoru Nejvyššího správního soudu zbytečné a vede pouze k dalšímu prodlužování příslušného soudního řízení.

Poukazuje-li stěžovatel na to, že městský soud odkazoval na judikaturu, ačkoli tato rozhodnutí nemají sílu zákona či precedentu, není ani tato argumentace správná. Podle názoru Nejvyššího správního soudu naopak konstantní výklad určitého ustanovení právního předpisu i prostřednictvím jednotlivých soudních rozhodnutí plně naplňuje zásadu materiálního právního státu a upevňuje právní jistotu adresátů práva ohledně toho, jakým způsobem bude vůči nim postupováno. Stěžovatel však odmítá vnímat jiná rozhodnutí soudů – a to dokonce i v případech, v nichž vystupoval jako účastník předmětného řízení – ačkoli o správném postupu byl již ze strany soudů

opakovaně informován. To také dokládá správnost závěrů Městského soudu v Praze, podle něhož stěžovatel účelově vede „spor pro spor“, i když o nesprávnosti svých názorů byl v jiných obdobných případech opakovaně poučován.

Napadá-li stěžovatel to, že městský soud neuvedl, od jaké judikatury se odklání, není ani tato argumentace důvodná. Městský soud v Praze v odůvodnění napadeného rozhodnutí musel uvést, proč přehodnotil svůj přístup vůči stěžovateli oproti dřívějším rozhodnutím ve věci soudních poplatků. Opačný postup by znamenal libovůli a zásah do stěžovatelových ústavně zaručených práv - nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2170/08. Z důvodu velkého počtu stěžovatelem vedených sporů, ve kterých byl od placení soudních poplatků osvobozen, proto dle názoru Nejvyššího správního soudu stačilo, pokud městský soud uvedl, že se od dosavadního přístupu vůči stěžovateli odchyluje, aniž by musel uvést veškerá rozhodnutí, jimiž stěžovatele od placení soudních poplatků osvobodil, neboť ta mu jsou bezpochyby známa.

Tvrdí-li stěžovatel, že soud nepřihlédl k tomu, že mezi jeho náklady patří i prostředky vynaložené na samotnou komunikaci se soudem, které jsou pro osobu v hmotné nouzi značné, musí Nejvyšší správní soud poukázat na to, že Městský soud v Praze nepřiznal osvobození od soudních poplatků z důvodu, že by stěžovatel nedoložil svou nemajetnost, ale pro svévolné uplatňování práv, které ústí v zjevnou neúspěšnost návrhu. Jak městský soud uvedl v odůvodnění napadeného rozhodnutí - a Nejvyšší správní soud nemá jakýkoli důvod se od jeho závěrů odchýlit - stěžovatel nemá dostatek finančních prostředků stanovený jako předpoklad pro osvobození od soudních poplatků v definici podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. Komunikace se soudem proto může pro stěžovatele představovat značnou finanční zátěž. Jak je však Nejvyššímu správnímu soudu z jeho činnosti známo (evidenční systém Nejvyššího správního soudu vykazuje od roku 2006 celkem 214 stěžovatelových kauz), stěžovatel si komunikaci se správními soudy „usnadňuje“ zasíláním „souborných podání“, kdy do jedné obálky dá desítky různých podání vztahující se k různým řízením, často navíc fakticky adresovaným i jiným soudům (učinil tak i v posuzované věci, kdy kasační stížnost proti usnesení městského soudu byla vložena do jedné obálky spolu s třiceti jinými podáními). Jeho majetková situace mu tedy nebrání komunikovat se správními soudy, potažmo s jinými orgány veřejné moci, z tohoto důvodu není vyloučen z přístupu k soudům.

Namítá-li stěžovatel, že městský soud dosud nerozhodl o prostředku předběžné ochrany – žádosti o odklad, nelze ani zde Městskému soudu v Praze ničeho vytknout. Po zahájení řízení, dříve než soud rozhodne o žádosti o odkladný účinek žaloby nebo o předběžném opatření, totiž musí zkoumat podmínky řízení, mezi něž patří otázka zaplacení soudního poplatku – ustanovení § 7 odst. 1 ve spojení s ustanovením § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Pokud by soud prováděl kroky k meritornímu vyřešení věci nebo by rozhodl o odkladném účinku či předběžném opatření, aniž by tyto procesní podmínky předtím vyřešil, mohl by řízení zatížit vadami (např. vedení řízení před nepříslušným soudem) nebo popřít funkce soudních poplatků.

Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti usnesení městského soudu zamítl.

Návrh stěžovatele, aby Nejvyšší správní soud v rámci řízení o kasační stížnosti proti usnesení ve věci osvobození od soudního poplatku přikázal žalobu jinému krajskému soudu z důvodu vhodnosti, musel být Nejvyšším správním soudem odmítnut, neboť v řízení o kasační stížnosti podle ustanovení § 102 a násl. s. ř. s. Nejvyšší správní soud nemá pravomoc přikázat žalobu jinému krajskému soudu z důvodu vhodnosti. Nedostatek pravomoci rozhodnout o tomto návrhu je neodstranitelnou podmínkou řízení, což vedlo k odmítnutí tohoto návrhu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. za použití ustanovení § 120 s. ř. s.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s.; stěžovatel nebyl ve věci procesně úspěšný, proto nárok na náhradu nákladů řízení nemá, žalované pak podle obsahu soudního spisu žádné náklady nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. srpna 2011

JUDr. Bohuslav Hnízdil
předseda senátu